

Deklaracja polityczna określająca ramy przyszłych stosunków między Unią Europejską a Zjednoczonym Królestwem

(2019/C 384 I/02)

WSTĘP

1. Unia Europejska, zwana dalej „Unią”, i Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, zwane dalej „Zjednoczonym Królestwem”, („Strony”), uzgodniły niniejszą deklarację polityczną w sprawie swoich przyszłych stosunków, na podstawie art. 50 ust. 2 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE), który przewiduje negocjacje dotyczące umowy określającej warunki wystąpienia danego państwa członkowskiego, z uwzględnieniem ram jego przyszłych stosunków z Unią. W tym kontekście niniejsza deklaracja towarzyszy umowie o wystąpieniu, która została zatwierdzona przez Strony, z zastrzeżeniem ratyfikacji.
2. Unia i Zjednoczone Królestwo są zdecydowane współdziałać na rzecz tego, by utrzymać międzynarodowy porządek oparty na zasadach, praworządność i promowanie demokracji, a także wysokie standardy swobodnego i uczciwego handlu oraz praw pracowniczych, ochrony konsumentów i środowiska, oraz współpracę przeciwko wewnętrznym i zewnętrznym zagrożeniom dla wyznawanych przez Strony wartości i dla ich interesów.
3. W tym duchu niniejsza deklaracja ustanawia parametry ambitnego, szerokiego, pogłębionego i elastycznego partnerstwa w dziedzinach współpracy handlowej i gospodarczej opartej na kompleksowej i wyważonej umowie o wolnym handlu; ścigania przestępstw i wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych; polityki zagranicznej; bezpieczeństwa i obrony; oraz szerszych obszarów współpracy. W przypadku gdy w trakcie negocjacji Strony uznają, że leży to w ich wzajemnym interesie, przyszłe stosunki mogą również wykroczyć poza obszary współpracy opisane w niniejszej deklaracji politycznej. Podstawą tych stosunków będą wartości i interesy wspólne dla Unii i Zjednoczonego Królestwa. Wartości i interesy te wyrosły na gruncie geografii, historii i ideałów zakorzenionych we wspólnym dla Stron europejskim dziedzictwie. Unia i Zjednoczone Królestwo zgadzają się co do tego, że dobrobyt i bezpieczeństwo wzrastają dzięki stosowaniu zasad swobodnego i uczciwego handlu, obronie praw indywidualnych i praworządności, ochronie pracowników, konsumentów i środowiska oraz wspólnemu stawianiu czoła zewnętrznym i wewnętrznym zagrożeniom dla praw i wartości.
4. Przyszłe stosunki będą opierać się na równowadze praw i obowiązków, z uwzględnieniem zasad każdej ze Stron. Równowaga ta musi zapewniać autonomię procesu decyzyjnego Unii i być zgodna z zasadami Unii, w szczególności w odniesieniu do integralności jednolitego rynku i unii celnej oraz niepodzielności czterech swobód. Musi ona również zapewniać suwerenność Zjednoczonego Królestwa i ochronę jego rynku wewnętrznego, przy poszanowaniu wyniku referendum z 2016 r., również w odniesieniu do rozwoju niezależnej polityki handlowej Zjednoczonego Królestwa i położenia kresu swobodnemu przepływowi osób między Unią a Zjednoczonym Królestwem.
5. Okres członkostwa Zjednoczonego Królestwa w Unii zaowocował wysokim poziomem integracji między gospodarstwami Unii a gospodarką Zjednoczonego Królestwa oraz wzajemnym powiązaniem przeszłości i przyszłości obywateli i priorytetów Unii i Zjednoczonego Królestwa. W przyszłych stosunkach niewątpliwie będzie trzeba uwzględnić ten wyjątkowy kontekst. Chociaż stosunki te nie mogą być równoznaczne z prawami lub obowiązkami wynikającymi z członkostwa, Strony są zgodne co do tego, że należy do nich podejść bardzo ambitnie, jeśli chodzi o ich zakres i głębię, oraz uznają, że wraz z upływem czasu mogą one ewoluować. Nade wszystko, powinny to być stosunki, które będą służyć interesom obywateli Unii i Zjednoczonego Królestwa, zarówno dzisiaj, jak i w przyszłości.

CZĘŚĆ I: POSTANOWIENIA WSTĘPNE

I. Podstawa współpracy

A. Podstawowe wartości i prawa

6. Strony uzgadniają, że podstawą przyszłych stosunków powinny być wspólnie wyznawane wartości, takie jak poszanowanie i ochrona praw człowieka i podstawowych wolności, zasad demokratycznych, praworządności i wsparcia dla nieprolifacji. Strony zgadzają się, że wartości te stanowią zasadniczy warunek wstępny współpracy przewidzianej w niniejszych ramach. Strony potwierdzają również swoje zobowiązanie na rzecz wspierania skutecznego multilateralizmu.

7. W przyszłych stosunkach należy uwzględnić dalsze zobowiązanie Zjednoczonego Królestwa do poszanowania ram europejskiej konwencji praw człowieka (EKPC), podczas gdy Unia i jej państwa członkowskie pozostaną związane Kartą praw podstawowych Unii Europejskiej, która potwierdza prawa wynikające w szczególności z EKPC.
- B. *Ochrona danych*
8. Mając na uwadze znaczenie przepływów i wymiany danych w przekroju przyszłych stosunków, Strony są zdecydowane zapewnić wysoki poziom ochrony danych osobowych w celu ułatwienia takich przepływów między sobą.
9. Przepisy Unii dotyczące ochrony danych przewidują ramy umożliwiające Komisji uznanie, że standardy ochrony danych w państwie trzecim zapewniają adekwatny poziom ochrony, co ułatwia przekazywanie odnośnemu państwu trzeciemu danych osobowych. Na podstawie tych ram Komisja Europejska rozpocznie dokonywanie ocen odnoszących się do Zjednoczonego Królestwa tak szybko, jak będzie to możliwe po jego wystąpieniu z Unii, z zamiarem przyjęcia decyzji do końca 2020 r., o ile spełnione zostaną mające zastosowanie warunki. Odnotowując, że Zjednoczone Królestwo będzie tworzyć swój własny system międzynarodowego przekazywania danych, Zjednoczone Królestwo w tych samych ramach czasowych podejmie kroki mające zapewnić porównywalne ułatwienie transferów danych osobowych do Unii, o ile spełnione zostaną mające zastosowanie warunki. Przyszłe stosunki nie wpłyną na autonomię Stron w zakresie ich odnośnych przepisów dotyczących ochrony danych osobowych.
10. W tym kontekście Strony powinny również poczynić uzgodnienia w odniesieniu do odpowiedniej współpracy między organami regulacyjnymi.

II. Obszary wspólnego zainteresowania

A. *Uczestnictwo w programach Unii*

11. Biorąc pod uwagę zamierzony szeroki zakres i głębłą przyszłych stosunków oraz bliskie więzi między obywatelami, Strony ustanowią ogólne zasady i warunki uczestnictwa Zjednoczonego Królestwa w programach Unii, z zastrzeżeniem warunków określonych w odpowiednich unijnych instrumentach, w takich obszarach, jak: nauka i innowacje, młodzież, kultura i edukacja, rozwój krajów trzecich i działania zewnętrzne, zdolności obronne, ochrona ludności i przestrzeń kosmiczna. Ustalenia te powinny obejmować sprawiedliwy i stosowny wkład finansowy, przepisy umożliwiające należyte zarządzanie finansowe obu Stronom, sprawiedliwe traktowanie uczestników, a także zarządzanie i konsultacje stosowne do charakteru współpracy między Stronami.
12. Strony przeanalizują również uczestnictwo Zjednoczonego Królestwa w konsorcjach na rzecz europejskiej infrastruktury badawczej (ERIC), z zastrzeżeniem warunków określonych w unijnych instrumentach prawnych i w statutach poszczególnych ERIC, oraz z uwzględnieniem poziomu uczestnictwa Zjednoczonego Królestwa w programach Unii dotyczących nauki i innowacji.
13. Strony przywołują swoje wspólne zobowiązanie dotyczące stworzenia przyszłego programu PEACE PLUS, aby kontynuować prace na rzecz pojednania i wspólnej przyszłości w Irlandii Północnej, przy utrzymaniu na przyszły program obecnych procentowych udziałów w finansowaniu.

B. *Dialogi*

14. Strony powinny podjąć dialog i wymianę w obszarach wspólnego zainteresowania, z myślą o wskazaniu możliwości współpracy, dzielenia się najlepszymi praktykami i wiedzą fachową, oraz współdziałania, m.in. w takich dziedzinach, jak kultura, edukacja, nauka i innowacje. W tych obszarach Strony uznają, jak ważna w ułatwianiu współpracy jest mobilność i czasowy przepływ przedmiotów i wyposażenia. Strony przeanalizują także bieżącą współpracę między grupami w zakresie kultury i edukacji.
15. Ponadto Strony odnotowują, że Zjednoczone Królestwo zamierza przeanalizować możliwości dotyczące przyszłych stosunków z Grupą Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI).

CZĘŚĆ II: PARTNERSTWO GOSPODARCZE

I. Cele i zasady

16. Strony uznają, że łączą je szczególnie ważne stosunki handlowe i inwestycyjne, wynikające z ponad 45 lat integracji gospodarczej dokonującej się w trakcie członkostwa Zjednoczonego Królestwa w Unii, wielkości obu gospodarek i ich geograficznej bliskości, które to czynniki spowodowały powstanie złożonych i zintegrowanych łańcuchów dostaw.
17. W tym kontekście Strony uzgadniają rozwijanie ambitnego, szeroko zakrojonego i zrównoważonego partnerstwa gospodarczego. Partnerstwo to będzie wszechstronne, obejmie umowę o wolnym handlu, a także szerszą współpracę sektorową, w przypadku gdy będzie to leżało we wzajemnym interesie Stron. Podstawą tego partnerstwa będą postanowienia zapewniające równe warunki działania umożliwiające otwartą i uczciwą konkurencję, jak określono w niniejszej części w sekcji XIV. Partnerstwo to powinno w możliwie najszerszym zakresie ułatwiać handel i inwestycje między Stronami, przy jednoczesnym poszanowaniu integralności unijnego jednolitego rynku i unii celnej, a także rynku wewnętrznego Zjednoczonego Królestwa, oraz przy uznaniu, że Zjednoczone Królestwo będzie rozwijać niezależną politykę handlową.
18. Strony zachowują swoją autonomię i zdolność do regulowania działalności gospodarczej stosownie do poziomów ochrony, jakie każda ze Stron uzna za właściwe w celu osiągnięcia uzasadnionych celów polityki publicznej, takich jak: zdrowie publiczne, zdrowie i dobrostan zwierząt, usługi społeczne, edukacja publiczna, bezpieczeństwo, środowisko, w tym zmiana klimatu, moralność publiczna, ochrona socjalna lub ochrona konsumentów, ochrona prywatności i danych, a także promowanie i ochrona różnorodności kulturowej. Z partnerstwem gospodarczym będzie wiązało się uznanie, że zrównoważony rozwój jest jednym z najważniejszych celów Stron. Partnerstwo gospodarcze będzie również przewidywać odpowiednie wyjątki o charakterze ogólnym, w tym w odniesieniu do bezpieczeństwa.

II. Towary

A. Cele i zasady

19. Strony zamierzają wypracować ambitne stosunki handlowe w dziedzinie towarów w oparciu o umowę o wolnym handlu, z myślą o ułatwieniu swobody legalnego handlu.
20. Stosowne uzgodnienia będą uwzględniać fakt, że po wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa z Unii Strony będą stanowić odrębne rynki i odrębne porządki prawne. Przepływ towarów przez granice może stwarzać zagrożenia dla integralności i właściwego funkcjonowania tych rynków, zarządzanych za pomocą procedur i kontroli celnych.
21. Z myślą o ułatwieniu przepływu towarów przez granice Strony przewidują jednak wszechstronne uzgodnienia, które utworzą strefę wolnego handlu – obejmującą pogłębioną współpracę regulacyjną i celną – i których podstawą będą postanowienia zapewniające równe warunki działania umożliwiające otwartą i uczciwą konkurencję, jak określono w sekcji XIV niniejszej części.

B. Taryfy

22. Partnerstwo gospodarcze powinno – w drodze umowy o wolnym handlu – zapewniać brak taryf, opłat, obciążeń lub ograniczeń ilościowych we wszystkich sektorach, za pomocą odpowiednich i nowoczesnych powiązanych reguł pochodzenia i ambitnych uzgodnień celnych, które są zgodne z wyżej wymienionymi celami i zasadami Stron.

C. Aspekty regulacyjne

23. Zachowując autonomię regulacyjną, Strony wprowadzą przepisy służące propagowaniu podejść regulacyjnych, które będą przejrzyste, skuteczne, będą promować unikanie zbędnych barier w handlu towarami i w miarę możliwości będą wzajemnie zgodne. Zasady dotyczące barier technicznych w handlu (TBT) oraz środki sanitarne i fitosanitarne (SPS) powinny bazować na odnośnych porozumieniach WTO i wykraczać poza ich zakres. W szczególności zasady TBT powinny określać wspólne reguły w dziedzinach normalizacji, regulacji technicznych, oceny zgodności, akredyty-

tacji, nadzoru rynku, metrologii i etykietowania. Strony powinny się nawzajem traktować jako pojedyncze podmioty w odniesieniu do środków SPS, w tym do celów certyfikacji, i uznawać regionalizację na podstawie stosownych informacji epidemiologicznych dostarczonych przez stronę dokonującą wywozu. Strony przeanalizują również możliwość współpracy organów Zjednoczonego Królestwa z agencjami Unii, takimi jak Europejska Agencja Leków (EMA), Europejska Agencja Chemikaliów (ECHA) i Europejska Agencja Bezpieczeństwa Lotniczego (EASA).

D. *Cła*

24. Strony wprowadzą ambitne uzgodnienia celne w kontekście realizacji swoich ogólnych celów. W tym celu Strony zamierzają wykorzystać wszystkie dostępne mechanizmy i technologie wspomagające, z pełnym poszanowaniem swoich porządków prawnych i przy zapewnieniu, by organy celne były w stanie chronić interesy finansowe każdej ze Stron i egzekwować polityki publiczne. W tym celu zamierzają rozważyć wzajemne uznawanie programów dotyczących zaufanych przedsiębiorców, współpracę administracyjną w sprawach celnych i w zakresie podatku od wartości dodanej (VAT) oraz wzajemną pomoc, w tym na potrzeby odzyskiwania wierzytelności związanych z podatkami i cłami, a także w drodze wymiany informacji do celów zwalczania oszustw celnych i oszustw związanych z VAT oraz innych nielegalnych działań.
25. Takie mechanizmy i technologie wspomagające zostaną również wzięte pod uwagę przy alternatywnych rozwiązaniach służących zapewnieniu, że na wyspie Irlandii nie powstanie twarda granica.

E. *Implikacje dla odpraw i kontroli*

26. Strony przewidują, że zakres zobowiązań Zjednoczonego Królestwa w dziedzinie współpracy celnej i regulacyjnej zostanie wzięty pod uwagę przy stosowaniu powiązanych odpraw i kontroli, przy uznaniu tego aspektu za czynnik ograniczający ryzyko. Powyższe, w połączeniu z wykorzystaniem wszystkich dostępnych mechanizmów wspomagających opisanych powyżej, może pozwolić na usprawnienie procesów administracyjnych, a także odpraw i kontroli, i w tym kontekście Strony odnotowują pragnienie, by zastosować jak najambitniejsze podejście, przy poszanowaniu integralności ich odnośnych rynków i porządków prawnych.

III. **Usługi i inwestycje**

A. *Cele i zasady*

27. Strony powinny zawrzeć ambitne, wszechstronne i zrównoważone uzgodnienia w zakresie handlu usługami oraz inwestycji w sektorze usług i sektorze pozausługowym, przy poszanowaniu prawa każdej ze Stron do regulowania. Strony powinny dążyć do osiągnięcia poziomu liberalizacji handlu usługami dalece wykraczającego poza zobowiązania w ramach Światowej Organizacji Handlu (WTO) i w oparciu o najnowsze umowy o wolnym handlu (FTA).
28. Zgodnie z artykułem V Układu ogólnego w sprawie handlu usługami (GATS) Strony powinny dążyć do uzyskania znaczącego zakresu sektorowego, obejmującego wszystkie sposoby świadczenia usług i przewidującego brak w zasadzie wszelkich form dyskryminacji w objętych sektorach, ze stosownymi wyjątkami i ograniczeniami. Uzgodnienia powinny zatem objąć sektory, takie jak: usługi świadczone w ramach zawodów regulowanych i usługi biznesowe, usługi telekomunikacyjne, usługi kurierskie i pocztowe, usługi dystrybucji, usługi środowiskowe, usługi finansowe, usługi transportowe i inne usługi będące przedmiotem obopólnego zainteresowania.

B. *Dostęp do rynku i niedyskryminacja*

29. Uzgodnienia powinny obejmować postanowienia dotyczące dostępu do rynku i traktowania narodowego na zasadach państwa przyjmującego względem usługodawców i inwestorów każdej ze Stron; uzgodnienia te powinny też odnosić się do wymagań w zakresie wykonania nakładanych na inwestorów. Zapewniłoby to niedyskryminacyjne traktowanie usługodawców i inwestorów każdej ze Stron, również w odniesieniu do zakładania działalności.
30. Uzgodnienia powinny pozwalać na czasowy wjazd i pobyt osób fizycznych w celach biznesowych w określonych obszarach.

C. *Aspekty regulacyjne*

31. Przy zachowaniu autonomii regulacyjnej, uzgodnienia te powinny jednocześnie objąć postanowienia służące promowaniu podejść regulacyjnych, które będą przejrzyste, wydajne, w miarę możliwości wzajemnie zgodne i które będą propagować unikanie zbędnych wymogów regulacyjnych.
32. W tym kontekście Strony powinny uzgodnić zasady dotyczące regulacji wewnętrznych. Powinny one objąć postanowienia horyzontalne, takie jak procedury udzielania licencji, oraz szczegółowe postanowienia regulacyjne w sektorach będących przedmiotem obopólnego zainteresowania, takich jak usługi telekomunikacyjne, usługi finansowe, usługi doręczania, a także usługi w zakresie międzynarodowego transportu morskiego. Należy również określić postanowienia dotyczące opracowywania i przyjmowania regulacji wewnętrznych, odzwierciedlające dobre praktyki regulacyjne.
33. W tym kontekście Strony powinny ustanowić ramy dobrowolnej współpracy regulacyjnej w obszarach będących przedmiotem obopólnego zainteresowania, w tym wymiany informacji i dzielenia się najlepszymi praktykami.
34. Strony powinny również opracować stosowne uzgodnienia dotyczące tych kwalifikacji zawodowych, które są niezbędne do wykonywania zawodów regulowanych, w przypadkach gdy leży to we wzajemnym interesie Stron.

IV. **Usługi finansowe**

35. Strony są zdeterminowane do utrzymania stabilności finansowej, integralności rynku, ochrony inwestorów i konsumentów oraz uczciwej konkurencji, przy jednoczesnym poszanowaniu autonomii regulacyjnej i decyzyjnej Stron oraz ich zdolności do podejmowania – w ich własnym interesie – decyzji o równoważności. Pozostaje to bez uszczerbku dla zdolności Stron do przyjmowania lub utrzymania dowolnych środków, gdy jest to niezbędne do celów ostrożnościowych. Strony uzgadniają, że będą ściśle współpracować w sprawach regulacyjnych i nadzorczych na forach organów międzynarodowych.
36. Odnotowując, że obie Strony będą dysponowały ramami równoważności, które umożliwią im stwierdzenie, że systemy regulacyjne i nadzorcze państwa trzeciego są równoważne do stosownych celów, Strony powinny rozpocząć wzajemną ocenę równoważności na podstawie tych ram jak najszybciej po wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa z Unii, z myślą o ukończeniu tych ocen przed końcem czerwca 2020 r. Strony będą dokonywać przeglądu swoich odnośnych ram równoważności.
37. Strony są zgodne co do tego, że ścisła i ustrukturyzowana współpraca w sprawach regulacyjnych i nadzorczych leży w ich wzajemnym interesie. Podstawą tej współpracy powinno być partnerstwo gospodarcze, a bazować powinna ona na zasadach autonomii regulacyjnej, przejrzystości i stabilności. Powinna obejmować ona kwestię przejrzystości i stosowne konsultacje w procesie przyjmowania, zawieszania i cofania decyzji o równoważności, wymianę informacji i konsultacje dotyczące inicjatyw regulacyjnych oraz innych kwestii leżących we wzajemnym interesie, zarówno na szczeblu politycznym, jak i technicznym.

V. **Sektor cyfrowy**

38. W kontekście coraz większej cyfryzacji handlu obejmującej tak usługi, jak i towary, Strony powinny ustanowić postanowienia służące ułatwieniu handlu elektronicznego, eliminowaniu nieuzasadnionych barier w handlu drogą elektroniczną, a także zapewnić otwarte, bezpieczne i wiarygodne środowisko online dla przedsiębiorstw i konsumentów, np. postanowienia dotyczące usług zaufania i usług uwierzytelniania elektronicznego lub braku wymogu uprzedniej autoryzacji wyłącznie ze względu na fakt, że dana usługa jest świadczona drogą elektroniczną. Postanowienia te powinny także ułatwiać transgraniczne przepływy danych i dotyczyć nieuzasadnionych wymogów lokalizacji danych, przy czym należy zauważyć, że ułatwienia takie nie wpłyną na przepisy Stron dotyczące ochrony danych osobowych.
39. Strony powinny wprowadzić postanowienia – w drodze postanowień sektorowych dotyczących usług telekomunikacyjnych – w zakresie uczciwego i równego dostępu dla usługodawców każdej ze Stron do publicznych sieci i usług telekomunikacyjnych; powinny też zająć się kwestią praktyk antykonkurencyjnych.

40. Strony powinny współpracować na forach wielostronnych i forach z udziałem wielu różnych zainteresowanych podmiotów oraz ustanowić dialog na potrzeby wymiany informacji, doświadczeń i najlepszych praktyk dotyczących nowych technologii.

VI. Przepływy kapitałowe oraz płatności

41. Strony powinny uwzględnić postanowienia służące umożliwieniu swobodnego przepływu kapitału i płatności związanych z transakcjami zliberalizowanymi na podstawie partnerstwa gospodarczego, z zastrzeżeniem stosownych wyjątków.

VII. Własność intelektualna

42. Strony powinny określić postanowienia dotyczące ochrony i egzekwowania praw własności intelektualnej w celu pobudzania innowacji, kreatywności i działalności gospodarczej, które to prawa powinny wykraczać poza standardy zawartego w ramach WTO Porozumienia w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej oraz konwencji Światowej Organizacji Własności Intelektualnej (WIPO), w stosownych przypadkach.
43. Dzięki temu Strony powinny utrzymać obecny wysoki poziom ochrony m.in. niektórych praw przysługujących na mocy prawa autorskiego, takich jak prawo sui generis dotyczące baz danych oraz prawo artysty do wynagrodzenia z tytułu zawodowej odsprzedaży. Odnosząc się do ochrony, którą w umowie o wystąpieniu objęto istniejące oznaczenia geograficzne, Strony powinny dążyć do wprowadzenia ustaleń mających na celu zapewnienie stosownej ochrony ich oznaczeniom geograficznym.
44. Strony powinny zachować swobodę w zakresie ustanawiania własnych systemów w kwestii wyczerpania praw własności intelektualnej.
45. Strony powinny ustanowić mechanizm współpracy i wymiany informacji w zakresie kwestii dotyczących własności intelektualnej będących przedmiotem obopólnego zainteresowania, takich jak odnośne podejścia i procedury dotyczące znaków towarowych, wzorów i modeli oraz patentów.

VIII. Zamówienia publiczne

46. Odnosząc się do Zjednoczonego Królestwa zamierza przystąpić do Porozumienia WTO w sprawie zamówień rządowych (GPA), Strony powinny zapewnić sobie wzajemnie na swoich rynkach zamówień publicznych możliwości wykraczające poza zobowiązania, jakie podjęły w ramach GPA, w obszarach obopólnego zainteresowania, bez uszczerbku dla swoich krajowych przepisów mających na celu ochronę własnych podstawowych interesów bezpieczeństwa.
47. Strony powinny także zobowiązać się do przestrzegania norm opartych na normach zawartych w GPA zapewniających przejrzystość możliwości rynkowych oraz przepisów, procedur i praktyk dotyczących zamówień publicznych. Opierając się na tych normach, Strony powinny wyeliminować ryzyko arbitralności podczas udzielania zamówień i udostępnić środki oraz procedury odwoławcze, w tym na drodze sądowej.

IX. Mobilność

48. Odnosząc się do Zjednoczonego Królestwa postanowiło, że zasada swobodnego przepływu osób między Unią a Zjednoczonym Królestwem nie będzie już obowiązywać, Strony powinny poczynić uzgodnienia w zakresie mobilności zgodnie z poniższymi zasadami.
49. Uzgodnienia w zakresie mobilności będzie cechować brak dyskryminacji między państwami członkowskimi Unii i będą one oparte na pełnej wzajemności.
50. W tym kontekście Strony dążą do zapewnienia, w drodze przepisów krajowych, ruchu bezwizowego w przypadku wizyt krótkoterminowych.
51. Strony zgadzają się rozważyć warunki wjazdu i pobytu do celów takich jak badania naukowe, studia, szkolenia i wymiany młodzieży.
52. Strony zgadzają się także rozważyć zajęcie się kwestią koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w świetle przyszłego przepływu osób.

53. Zgodnie z własnymi mającymi zastosowanie przepisami Strony zbadają możliwość ułatwienia przekraczania swoich granic do celów legalnego podróżowania.
54. Żadne ustalenia nie będą mogły naruszać uzgodnień dotyczących wspólnej strefy podróżowania (CTA) w zakresie, w jakim mają one zastosowanie między Zjednoczonym Królestwem i Irlandią.
55. W celu wspierania mobilności Strony potwierdzają swoje zobowiązanie do skutecznego stosowania obowiązujących międzynarodowych aktów z dziedziny prawa rodzinnego, których są stronami. Unia odnotowuje, że Zjednoczone Królestwo zamierza przystąpić do konwencji o prawie właściwym dla zobowiązań alimentacyjnych z 2007 r., którą jest obecnie związane poprzez swoje członkostwo w Unii.
56. Strony zbadają warianty współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach małżeńskich, odpowiedzialności rodzicielskiej i innych powiązanych kwestiach.
57. Uzgodnienia te byłyby uzupełnieniem zobowiązań dotyczących czasowego wjazdu i pobytu osób fizycznych w celach biznesowych w określonych obszarach, o których mowa w sekcji III niniejszej części. Zobowiązania te nie powinny zostać unieważnione prawem którejkolwiek ze Stron do stosowania swoich przepisów ustawowych i wykonawczych oraz wymogów dotyczących wjazdu, pobytu i pracy.

X. Transport

A. Lotnictwo

58. Strony powinny zapewnić lotnicze połączenia pasażerskie i towarowe poprzez kompleksową umowę o transporcie lotniczym (CATA). Umowa CATA powinna obejmować dostęp do rynku i inwestycje rynkowe, bezpieczeństwo lotnicze i ochronę lotnictwa, zarządzanie ruchem lotniczym oraz postanowienia zapewniające otwartą i uczciwą konkurencję, w tym odpowiednie i odnośne wymogi ochrony konsumentów oraz standardy społeczne.
59. Strony powinny wprowadzić dodatkowe uzgodnienia w celu umożliwienia współpracy na rzecz osiągnięcia wysokich standardów bezpieczeństwa lotniczego i ochrony lotnictwa, w tym w ramach ścisłej współpracy między EASA a Urzędem Lotnictwa Cywilnego Zjednoczonego Królestwa (*Civil Aviation Authority – CAA*).

B. Transport drogowy

60. Strony powinny zapewnić porównywalny dostęp do rynku dla przewoźników drogowych towarów i osób, oparty na odpowiednich i odnośnych wymogach w zakresie ochrony konsumentów, standardach społecznych w dziedzinie międzynarodowego transportu drogowego oraz obowiązkach wynikających z międzynarodowych umów w obszarze transportu drogowego, których zarówno Zjednoczone Królestwo, jak i Unia lub jej państwa członkowskie są sygnatariuszami, zwłaszcza dotyczących warunków wykonywania zawodu przewoźnika drogowego, niektórych warunków zatrudnienia w międzynarodowym transporcie drogowym, kodeksu drogowego, przewozu drogowego osób oraz towarów niebezpiecznych. Ponadto Strony powinny rozważyć uzgodnienia uzupełniające dotyczące podróżowania prywatnych użytkowników pojazdów.

C. Transport kolejowy

61. Strony zgadzają się, że należy poczynić dwustronne uzgodnienia, w stosownych przypadkach, dotyczące transgranicznych usług kolejowych, w tym w celu ułatwienia dalszego sprawnego funkcjonowania i obsługi takich połączeń kolejowych, jak Belfast–Dublin Enterprise Line i połączenia przez tunel pod Kanałem La Manche.

D. Transport morski

62. Strony odnotowują, że połączenia pasażerskie i towarowe w sektorze transportu morskiego będą opierać się na międzynarodowych ramach prawnych. Strony powinny także poczynić stosowne uzgodnienia dotyczące dostępu do rynku dla międzynarodowych podmiotów oferujących usługi transportu morskiego.
63. Przyszłe stosunki powinny sprzyjać współpracy w zakresie bezpieczeństwa morskiego i ochrony na morzu, w tym wymianie informacji między Europejską Agencją Bezpieczeństwa Morskiego (EMSA) i Agencją ds. Morza i Straży Przybrzeżnej Zjednoczonego Królestwa (*United Kingdom Maritime and Coastguard Agency – MCA*), zgodnie ze statusem Zjednoczonego Królestwa jako państwa trzeciego.

XI. Energia

A. Energia elektryczna i gaz

64. Strony powinny współpracować w celu wspierania racjonalnych kosztowo, czystych i bezpiecznych dostaw energii elektrycznej i gazu, w oparciu o konkurencyjne rynki i niedyskryminacyjny dostęp do sieci.
65. Strony powinny ustanowić ramy ułatwiające techniczną współpracę operatorów sieci energii elektrycznej i gazu oraz organizacji, takich jak europejskie sieci operatorów systemów przesyłowych energii elektrycznej i gazu, w zakresie planowania i wykorzystywania infrastruktury energetycznej łączącej systemy obu Stron. Ramy te powinny także obejmować mechanizmy zapewniające w możliwie największym stopniu bezpieczeństwo dostaw oraz skuteczny handel w ramach połączeń wzajemnych w różnych przedziałach czasowych.

B. Cywilne wykorzystanie technologii jądrowych

66. Z uwagi na znaczenie bezpieczeństwa jądrowego i nieproliferaacji przyszłe stosunki powinny obejmować szeroko zakrojone porozumienie o współpracy jądrowej między Europejską Wspólnotą Energii Atomowej (Euratom) a Zjednoczonym Królestwem w zakresie pokojowego wykorzystywania energii jądrowej; podstawą porozumienia powinny być zobowiązania do przestrzegania własnych obowiązujących wysokich standardów bezpieczeństwa jądrowego. Porozumienie to powinno umożliwić współpracę między wspólnotą Euratom a Zjednoczonym Królestwem i jego organami krajowymi. Powinno to obejmować wymianę informacji w obszarach będących przedmiotem obopólnego zainteresowania, takich jak zabezpieczenia materiałów jądrowych, bezpieczeństwo i współpraca z Międzynarodową Agencją Energii Atomowej (MAEA). Porozumienie powinno ułatwić handel materiałami jądrowymi i sprzętem jądrowym oraz przewidywać uczestnictwo Zjednoczonego Królestwa jako państwa trzeciego w unijnych systemach monitorowania i wymiany informacji o poziomach promieniotwórczości w środowisku, czyli w systemie wczesnego ostrzegania o zagrożeniach radiologicznych Unii Europejskiej i europejskiej platformie wymiany danych radiologicznych.
67. Strony odnotowują, że Zjednoczone Królestwo jest zainteresowane stowarzyszeniem z programami badawczymi i szkoleniowymi w ramach Euratomu, jak przewidziano w części I sekcja II.
68. Strony odnotowują, że Agencja Dostaw Euratomu zamierza bez zwłoki ponownie ocenić zezwolenia i zatwierdzenia dotyczące umów w sprawie dostaw materiałów jądrowych zawartych między przedsiębiorstwami Unii a przedsiębiorstwami Zjednoczonego Królestwa, których to umów agencja jest współsygnatariuszem.
69. Strony będą również współpracować w drodze wymiany informacji na temat dostaw medycznych izotopów promieniotwórczych.

C. Ustalanie opłat za emisję gazów cieplarnianych

70. Strony powinny rozważyć współpracę w zakresie ustalania opłat za emisję gazów cieplarnianych poprzez połączenie krajowego systemu handlu emisjami gazów cieplarnianych Zjednoczonego Królestwa z unijnym systemem handlu emisjami.

XII. Uprawnienia do połowów

71. Strony powinny współpracować na szczeblu dwustronnym i międzynarodowym w celu zapewnienia utrzymania połowów na zrównoważonym poziomie, promowania ochrony zasobów i dbania o czyste, zdrowe i wydajne środowisko morskie, odnotowując, że Zjednoczone Królestwo będzie niezależnym państwem nadbrzeżnym.
72. Zachowując autonomię regulacyjną, Strony powinny w sposób niedyskryminujący współpracować w zakresie rozwoju środków mających na celu ochronę połowów, racjonalne zarządzanie nimi oraz ich regulowanie. Strony będą blisko współpracować z innymi państwami nadbrzeżnymi i na forach międzynarodowych, w tym w celu zarządzania stadami wspólnie eksploatowanymi.
73. W kontekście ogólnego partnerstwa gospodarczego strony powinny ustanowić nową umowę w zakresie rybołówstwa obejmującą m.in. dostęp do wód i udziały kwotowe.

74. Strony dołożą wszelkich starań, aby zawrzeć i ratyfikować nową umowę w zakresie rybołówstwa przed 1 lipca 2020 r., aby zaczęła obowiązywać w terminie umożliwiającym ustalenie uprawnień do połowów na pierwszy rok po okresie przejściowym.

XIII. Globalna współpraca

75. Strony uznają znaczenie globalnej współpracy na rzecz kwestii będących przedmiotem zainteresowania wszystkich stron pod kątem gospodarczym, środowiskowym i społecznym. W związku z tym, zachowując własną autonomię decyzyjną, Strony – w przypadku gdy jest to w obopólnym interesie – powinny współpracować na forach międzynarodowych, takich jak G-7 i G-20, w tym w następujących dziedzinach:
- a) zmiana klimatu;
 - b) zrównoważony rozwój;
 - c) zanieczyszczenia transgraniczne;
 - d) zdrowie publiczne i ochrona konsumentów;
 - e) stabilność finansowa; oraz
 - f) walka z protekcjonizmem w handlu.
76. Przyszłe stosunki powinny potwierdzić zaangażowanie Stron na rzecz umów i porozumień międzynarodowych mających na celu zajęcie się problemem zmiany klimatu, w tym umów i porozumień, które wdrażają konwencje Organizacji Narodów Zjednoczonych dotyczące zmiany klimatu, np. porozumienia paryskiego.

XIV. Równe warunki działania umożliwiające otwartą i uczciwą konkurencję

77. Z uwagi na bliskość geograficzną i gospodarczą współzależność Unii i Zjednoczonego Królestwa, przyszłe stosunki muszą zapewniać otwartą i uczciwą konkurencję i obejmować solidne zobowiązania do zapewnienia równych warunków działania. Szczegółowy charakter zobowiązań powinien być proporcjonalny do zakresu i głębi przyszłych stosunków oraz więzów gospodarczych między Stronami. Zobowiązania te powinny zapobiegać zakłóceniom wymiany handlowej i nieuczciwej przewadze konkurencyjnej. W tym celu Strony powinny utrzymać wspólne wysokie standardy mające zastosowanie w Unii i Zjednoczonym Królestwie na koniec okresu przejściowego w obszarach pomocy państwa, konkurencji, standardów społecznych i norm w zakresie zatrudnienia, ochrony środowiska, zmiany klimatu, a także stosownych kwestii podatkowych. Strony powinny w szczególności utrzymać solidne i kompleksowe ramy w zakresie konkurencji i kontroli pomocy państwa, które zapobiegają nadmiernym zakłóceniom wymiany handlowej i konkurencji; zobowiązać się do przestrzegania zasad dobrego zarządzania w kwestiach podatkowych oraz do ograniczania szkodliwych praktyk podatkowych; oraz utrzymać standardy społeczne i normy w zakresie zatrudnienia oraz ochrony środowiska na wysokim poziomie zapewnianym obecnie dzięki istniejącym wspólnym standardom. W swoich działaniach Strony powinny opierać się na odpowiednich i odnośnych standardach unijnych i międzynarodowych oraz uwzględniać stosowne mechanizmy, tak by zapewnić skuteczne wdrażanie wewnętrzne, egzekwowanie oraz rozstrzyganie sporów. Przyszłe stosunki powinny również promować przestrzeganie i skuteczne wdrażanie odnośnych, uzgodnionych na szczeblu międzynarodowym przepisów i zasad w tych dziedzinach, w tym zapisów porozumienia paryskiego.

CZĘŚĆ III: PARTNERSTWO W DZIEDZINIE BEZPIECZEŃSTWA

I. Cele i zasady

78. Mając na celu bezpieczeństwo Europy i ochronę swoich obywateli, Strony powinny ustanowić szerokie, kompleksowe i zrównoważone partnerstwo w dziedzinie bezpieczeństwa. Partnerstwo to będzie uwzględniać bliskość geograficzną i zmieniające się zagrożenia, w tym poważną przestępczość międzynarodową, terroryzm, cyberataki, kampanie dezinformacyjne, zagrożenia hybrydowe, erozję międzynarodowego ładu opartego na zasadach oraz powrót zagrożeń płynących z konkretnych państw. Partnerstwo będzie respektować suwerenność Zjednoczonego Królestwa i autonomię Unii.
79. Strony będą wspierać globalne bezpieczeństwo, dobrobyt i skuteczny multilateralizm w oparciu o wspólne zasady, wartości i interesy. Partnerstwo w dziedzinie bezpieczeństwa powinno obejmować współpracę organów ścigania i wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych, politykę zagraniczną, bezpieczeństwo i obronę, a także współpracę tematyczną w dziedzinach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania.

II. Współpraca organów ścigania i wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych

80. Przyszłe stosunki będą przewidywać kompleksową, bliską, wzajemną współpracę organów ścigania i wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych prowadzoną w sposób zrównoważony z myślą o zapewnieniu solidnych zdolności operacyjnych do celów zapobiegania przestępstwom, prowadzenia w ich sprawie postępowań przygotowawczych, ich wykrywania i ścigania, z uwzględnieniem bliskości geograficznej, wspólnych i rozwijających się zagrożeń stojących przed Stronami, obopólnych korzyści dla bezpieczeństwa i ochrony ich obywateli oraz faktu, że Zjednoczone Królestwo będzie państwem trzecim spoza strefy Schengen niestosującym zasady swobodnego przepływu osób.
81. Strony zgadzają się, że skala i zakres przyszłych uregulowań powinny się charakteryzować odpowiednią równowagą między prawami i obowiązkami: im bliższe i głębsze partnerstwo, tym poważniejsze obowiązki z nim związane. Należy odzwierciedlić zobowiązania, jakie Zjednoczone Królestwo jest gotowe podjąć, w ramach których respektowany będzie porządek prawny Unii, na przykład pod względem dostosowywania przepisów i mechanizmów dotyczących sporów i egzekwowania przewidzianych w pkt 129–132. Podstawą przyszłych stosunków powinny być również realizowane od wielu lat zobowiązania w zakresie podstawowych praw osób fizycznych, w tym dalsze przestrzeganie i egzekwowanie postanowień EKPC i odpowiednia ochrona danych osobowych, przy czym oba te elementy to podstawowe wymogi warunkujące planowaną współpracę między Stronami, jak również w zakresie ponadnarodowej zasady *ne bis in idem* i praw procesowych. Ponadto powinny one odzwierciedlać zobowiązanie Unii i jej państw członkowskich do stosowania Karty praw podstawowych Unii Europejskiej.
82. Odnotowując te zobowiązania, przyszłe stosunki powinny obejmować uregulowania dotyczące trzech dziedzin współpracy: wymiany danych, współpracy operacyjnej między organami ścigania i współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych oraz przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu.
 - A. *Wymiana danych*
 83. Uznając, że skuteczna i szybka wymiana i analiza danych ma zasadnicze znaczenie dla ścigania przestępstw w dzisiejszym świecie, Strony zgadzają się wprowadzić uregulowania, które odzwierciedlą ten stan rzeczy, tak by reagować na rozwijające się zagrożenia, ukrócić terroryzm i poważną przestępczość, ułatwić prowadzenie postępowań przygotowawczych i ściganie przestępstw oraz zapewnić bezpieczeństwo obywateli.
 84. Strony powinny ustanowić wzajemne uregulowania do celów terminowej, skutecznej i efektywnej wymiany danych dotyczących przelotu pasażera (PNR) oraz wyników przetwarzania takich danych przechowywanych w odnośnych krajowych systemach przetwarzania PNR, a także terminowej, skutecznej i efektywnej wymiany danych dotyczących DNA, odcisków palców i danych rejestracyjnych pojazdów (Prüm).
 85. Strony powinny rozważyć dalsze uregulowania odpowiadające przyszłemu statusowi Zjednoczonego Królestwa w kontekście wymiany danych, takich jak wymiana informacji o osobach i przedmiotach poszukiwanych lub zaginionych oraz informacji z rejestrów karnych, z myślą o zapewnieniu zdolności, które – na ile jest to możliwe ze względów technicznych i prawnych oraz uznane za niezbędne i będące w interesie obu Stron – zbliżą uregulowania uruchamiane dzięki stosownym mechanizmom unijnym.
 - B. *Współpraca operacyjna między organami ścigania i współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych*
 86. Strony uznają znaczenie ułatwiania współpracy operacyjnej między organami ścigania i organami wymiaru sprawiedliwości ze Zjednoczonego Królestwa i państw członkowskich, będą zatem wspólnie pracować nad określeniem warunków współpracy Zjednoczonego Królestwa za pośrednictwem Europolu i Eurojustu.
 87. Strony powinny ustanowić skuteczne uregulowania oparte na zoptymalizowanych procedurach i terminach, umożliwiające Zjednoczonemu Królestwu i państwom członkowskim skuteczne i szybkie przekazywanie osób podejrzanych o popełnienie przestępstwa i za nie skazanych, z możliwością odstąpienia od wymogu podwójnej karalności czynu, a także określenia możliwości zastosowania tych uregulowań do własnych obywateli i w odniesieniu do przestępstw politycznych.
 88. Strony powinny rozważyć dalsze uregulowania odpowiadające przyszłemu statusowi Zjednoczonego Królestwa w kontekście praktycznej współpracy między organami ścigania i między wymiarami sprawiedliwości w sprawach karnych, np. w ramach wspólnych zespołów dochodzeniowo-śledczych, z myślą o zapewnieniu zdolności, które – na ile jest to możliwe ze względów technicznych i prawnych oraz uznane za niezbędne i będące w interesie obu Stron – zbliżą uregulowania uruchamiane dzięki stosownym mechanizmom unijnym.

C. *Przeciwdziałanie praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu*

89. Strony zgadzają się wspierać międzynarodowe wysiłki mające na celu zapobieganie praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu i walkę z tymi procederami, w szczególności poprzez przestrzeganie standardów opracowanych przez Grupę Specjalną ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (FATF) oraz powiązaną współpracę. Strony zgadzają się na rozwiązania idące dalej niż standardy FATF, jeśli chodzi o przejrzystość w zakresie własności rzeczywistej i położenie kresu anonimowości w związku z używaniem walut wirtualnych, m.in. poprzez zobligowanie podmiotów prowadzących wymianę walut wirtualnych i dostawców kont walut wirtualnych do tego, by z należytą starannością przeprowadzali kontrole klientów.

III. Polityka zagraniczna, bezpieczeństwo i obrona

90. Strony popierają ambitną, bliską i trwałą współpracę w zakresie działań zewnętrznych, aby chronić obywateli przed zagrożeniami zewnętrznymi, w tym nowymi rodzącymi się zagrożeniami, zapobiegać konfliktom, umacniać pokój i bezpieczeństwo międzynarodowe, także poprzez ONZ i NATO, oraz aby zająć się pierwotnymi przyczynami ogólnościowych wyzwań, takich jak terroryzm czy nielegalna migracja. Strony będą bronić międzynarodowego ładu opartego na zasadach i propagować na całym świecie wyznawane wspólnie wartości.
91. Strony będą promować zrównoważony rozwój i eliminację ubóstwa. W tym względzie będą w dalszym ciągu wspierać realizację oenzykowskich celów zrównoważonego rozwoju oraz Europejskiego konsensusu w sprawie rozwoju.
92. Strony będą kształtować i stosować swoje polityki zagraniczne zgodnie ze swoimi odnośnymi interesami strategicznymi i interesami w zakresie bezpieczeństwa, a także w zgodzie ze swoimi odnośnymi porządkami prawnymi. W przypadkach gdy interesy te będą tożsame Strony powinny ściśle współpracować na szczeblu dwustronnym i w ramach organizacji międzynarodowych. Strony powinny wypracować elastyczny i dający się rozbudować model współpracy zapewniający łączenie działań podejmowanych przez Zjednoczone Królestwo z działaniami Unii w celu maksymalizacji efektów, także w czasach kryzysu lub w razie poważnych incydentów.
93. W związku z tym przyszłe stosunki powinny przewidywać stosowne mechanizmy służące prowadzeniu dialogu, konsultacji, koordynacji działań, wymiany informacji i współpracy. Powinny także, w stosownych przypadkach i w obopólnym interesie Stron, umożliwiać delegowanie ekspertów.

A. *Konsultacje i współpraca*

94. Strony powinny ustanowić systematyczne konsultacje i regularne dialogi tematyczne określające obszary i działania, w których ścisła współpraca mogłaby przyczynić się do osiągnięcia wspólnych celów.
95. W tym kontekście dialog polityczny na temat wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa (WPZiB) i wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony (WPBiO), a także dialogi sektorowe umożliwiłyby prowadzenie na różnych szczeblach (ministrów, wyższych urzędników i grup roboczych) elastycznych konsultacji między Stronami. Wysoki Przedstawiciel może, w stosownych przypadkach, zaprosić Zjednoczone Królestwo na nieformalne posiedzenia ministrów państw członkowskich Unii.
96. Strony powinny dążyć do ścisłej współpracy w państwach trzecich, m.in. w zakresie bezpieczeństwa, usług konsularnych i ochrony konsularnej oraz projektów na rzecz rozwoju, a także w ramach organizacji i forów międzynarodowych, zwłaszcza ONZ. Powinno to umożliwić Stronom, w stosownych przypadkach, wzajemne wspieranie stanowisk, realizowanie działań zewnętrznych i stawianie czoła globalnym wyzwaniom w spójny sposób, m.in. poprzez uzgodnione oświadczenia, démarche i wspólne stanowiska.

B. *Sankcje*

97. Realizując niezależne polityki w zakresie sankcji zgodnie z własnymi politykami zagranicznymi, Strony uznają jednak, że sankcje stanowią wielostronne narzędzie polityki zagranicznej i dostrzegają korzyści związane z prowadzeniem ścisłych konsultacji i współpracy.

98. Konsultacje w sprawie sankcji powinny obejmować wymianę informacji na temat wykazów i odnośnych uzasadnień, ich opracowywania, wdrażania i egzekwowania, a także wsparcie techniczne i dialog w sprawie przyszłych wpisów i systemów. W przypadkach gdy Strony uzgodnią cele polityki zagranicznej leżące u podstaw konkretnego przyszłego systemu sankcji, na stosownych etapach cyklu kreowania polityki w ramach tego systemu sankcji prowadzona będzie pogłębiona wymiana informacji, z możliwością przyjęcia wzajemnie wzmacniających się sankcji.

C. *Operacje i misje*

99. Strony pozytywnie odnoszą się do ścisłej współpracy w ramach dowodzonych przez Unię, zarówno cywilnych, jak i wojskowych, misji i operacji zarządzania kryzysowego. Przyszłe stosunki powinny zatem umożliwić udział Zjednoczonego Królestwa w poszczególnych misjach i operacjach w dziedzinie WPBiO na podstawie umowy w sprawie ram udziału. Taka umowa nie naruszałaby autonomii decyzyjnej Unii lub suwerenności Zjednoczonego Królestwa, a Zjednoczone Królestwo zachowa prawo do określenia, w jaki sposób będzie reagować na zaproszenie lub możliwość udziału w operacjach lub misjach.

100. W przypadkach gdy Zjednoczone Królestwo – po przeprowadzonych na wczesnym etapie konsultacjach i wymianie informacji w ramach dialogu politycznego – zasygnalizuje chęć uczestniczenia w planowanej misji lub operacji w dziedzinie WPBiO otwartej na udział państw trzecich, Strony powinny nasilić kontakty i wymianę informacji na odpowiednich etapach procesu planowania, proporcjonalnie do skali uczestnictwa Zjednoczonego Królestwa. Dzięki temu Zjednoczone Królestwo mogłoby jak najlepiej dopasować swój wkład i na czas udostępnić wiedzę fachową.

101. Jako państwo uczestniczące w konkretnej misji lub operacji w dziedzinie WPBiO, Zjednoczone Królestwo brałoby udział w konferencji w sprawie formowania i obsady sił, wezwaniu do wniesienia wkładów oraz w spotkaniu komitetu uczestników, tak by możliwa była wymiana informacji o realizacji tej misji lub operacji. Zjednoczone Królestwo powinno również mieć możliwość, w przypadku wojskowych operacji w dziedzinie WPBiO, delegowania personelu do wyznaczonego dowództwa operacji, proporcjonalnie do skali jego uczestnictwa.

D. *Rozwijanie zdolności obronnych*

102. Przyszłe stosunki Stron powinny wykorzystywać współpracę badawczą i przemysłową pomiędzy ich podmiotami, prowadzoną w ramach wspólnych projektów europejskich, do zwiększania interoperacyjności i wspierania wspólnej efektywności sił zbrojnych. W związku z tym, choć obie Strony powinny zachować swoją odnośną autonomię strategiczną i swobodę działania opierające się na odnośnych solidnych wewnętrznych bazach przemysłowych sektora obronności, Strony zgadzają się – w zakresie, w jakim pozwalają na to przepisy unijne – na rozważenie następujących możliwości:

- a) uczestnictwo Zjednoczonego Królestwa w ramach odnośnych istniejących i przyszłych projektów Europejskiej Agencji Obrony (EDA) na podstawie porozumienia administracyjnego;
- b) udział kwalifikujących się podmiotów brytyjskich we wspólnych projektach w dziedzinie obronności, skupiających podmioty unijne, uzyskujących wsparcie z Europejskiego Funduszu Obronnego (EDF); oraz
- c) uczestnictwo Zjednoczonego Królestwa – na zasadzie wyjątku na zaproszenie Rady Unii Europejskiej w formacie PESCO – w projektach realizowanych w ramach stałej współpracy strukturalnej (PESCO).

E. *Wymiana danych wywiadowczych*

103. W stosownych przypadkach, w sposób terminowy i na zasadzie dobrowolności, Strony powinny wymieniać dane wywiadowcze, zwłaszcza w dziedzinie zwalczania terroryzmu, zagrożeń hybrydowych i cyberzagrożeń, a także w ramach wsparcia misji i operacji w dziedzinie WPBiO, w których Zjednoczone Królestwo będzie uczestniczyć. Choć Strony będą pozyskiwać dane wywiadowcze w sposób autonomiczny, wymiana takich informacji powinna pomóc w lepszym wspólnym rozpoznaniu sytuacji w zakresie bezpieczeństwa w Europie.

104. Przyszłe stosunki powinny umożliwić terminową wymianę danych wywiadowczych i informacji szczególnie chronionych pomiędzy stosownymi organami w Unii i Zjednoczonym Królestwie. Centrum Satelitarne Unii Europejskiej (Satcen) i Zjednoczone Królestwo powinny współpracować w dziedzinie obserwacji satelitarnej.

F. *Przestrzeń kosmiczna*

105. Strony powinny rozważyć stosowne uzgodnienia dotyczące współpracy w zakresie przestrzeni kosmicznej.

G. *Współpraca na rzecz rozwoju*

106. Strony powinny nawiązać dialog umożliwiający opracowywanie wzajemnie wzmacniających się strategii programowania i zapewniania rozwoju.

107. Stosownie do obopólnych interesów Strony powinny rozważyć, w jaki sposób Zjednoczone Królestwo mogłoby uczestniczyć w instrumentach i mechanizmach unijnych, łącznie z koordynacją działań z delegaturami Unii w państwach trzecich.

IV. **Współpraca tematyczna**

A. *Cyberbezpieczeństwo*

108. Strony potwierdzają swoje zaangażowanie na rzecz wspierania bezpieczeństwa i stabilności w cyberprzestrzeni poprzez pogłębienie współpracy międzynarodowej. Strony zgadzają się wymieniać – na zasadzie dobrowolności i wzajemności i w sposób terminowy – informacje dotyczące m.in. cyberincydentów, technik i pochodzenia sprawców ataków, analizy zagrożeń i najlepsze praktyki z myślą o poprawie ochrony Zjednoczonego Królestwa i Unii przed wspólnymi zagrożeniami.

109. Zjednoczone Królestwo powinno w szczególności ściśle współpracować z zespołem reagowania na incydenty komputerowe w instytucjach, organach i agencjach UE (CERT-EU) oraz, z zastrzeżeniem zawarcia stosownego porozumienia zgodnie z przepisami unijnymi, uczestniczyć w niektórych działaniach grupy współpracy utworzonej na podstawie unijnej dyrektywy w sprawie bezpieczeństwa sieci i informacji oraz Agencji Unii Europejskiej ds. Bezpieczeństwa Sieci i Informacji (ENISA).

110. Strony powinny wspólnie pracować na rzecz promowania skutecznych globalnych praktyk w zakresie cyberbezpieczeństwa w stosownych organach międzynarodowych.

111. Zjednoczone Królestwo i Unia ustanowią dialog poświęcony cyberbezpieczeństwu w celu promowania współpracy i określenia możliwości przyszłej współpracy w miarę pojawiania się nowych zagrożeń, możliwości i partnerstw.

B. *Ochrona ludności*

112. Strony powinny prowadzić współpracę w dziedzinie ochrony ludności w kontekście klęsk żywiołowych i katastrof spowodowanych przez człowieka. Współpraca ta będzie możliwa, jeśli Zjednoczone Królestwo będzie uczestniczyć w Unijnym Mechanizmie Ochrony Ludności w charakterze państwa uczestniczącego.

C. *Bezpieczeństwo zdrowotne*

113. Strony powinny prowadzić współpracę w kwestiach dotyczących bezpieczeństwa zdrowotnego zgodnie z obecnymi ustaleniami, jakie Unia poczyniła z państwami trzecimi. Na forach międzynarodowych Strony będą konsekwentnie dążyć do współpracy w kwestiach profilaktyki w zakresie istniejących i pojawiających się zagrożeń dla bezpieczeństwa zdrowotnego, wykrywania tych zagrożeń, przygotowywania się do nich i reagowania na nie.

D. *Nielegalna migracja*

114. Strony będą współpracować na rzecz zaradzania nielegalnej migracji, w tym napędzającym ją czynnikom i jej konsekwencjom, uznając przy tym konieczność zapewnienia ochrony najsłabszym grupom społecznym. Współpraca ta będzie obejmować:

- a) współpracę operacyjną z Europolem w zakresie zwalczania przestępczości zorganizowanej w obszarze imigracji;
- b) pracę z Europejską Agencją Straży Granicznej i Przybrzeżnej na rzecz wzmocnienia granicy zewnętrznej Unii; oraz
- c) dialog na temat wspólnych celów i współpracy, także z państwami trzecimi i forami międzynarodowymi, w celu zajęcia się nielegalną migracją u źródła.

E. *Zwalczanie terroryzmu i brutalnego ekstremizmu*

115. Strony powinny współpracować w zakresie zwalczania terroryzmu, brutalnego ekstremizmu i rodzących się zagrożeń, mając na celu zapewnienie ochrony swojego wspólnego bezpieczeństwa i wspólnych interesów. Z uwagi na obojętne korzyści płynące ze zbiorowego dialogu i współpracy operacyjnej, partnerstwo powinno wspierać:
- wymianę najlepszych praktyk i wiedzy fachowej w kluczowych kwestiach i tematach;
 - współpracę z odpowiednimi organami zajmującymi się analizą danych wywiadowczych w celu zapewnienia skutecznej wymiany takich analiz między Stronami, także w zakresie zwalczania terroryzmu; oraz
 - ścisły dialog w sprawie pojawiających się zagrożeń i nowych zdolności.

V. Informacje niejawne i szczególnie chronione informacje jawne

116. Strony zgadzają się zawrzeć porozumienie w sprawie bezpieczeństwa informacji, wraz z uzgodnieniami wykonawczymi, które będzie przewidywać wzajemne gwarancje w zakresie przetwarzania i ochrony informacji niejawnych Stron.
117. W razie potrzeby Strony powinny określić warunki ochrony szczególnie chronionych informacji jawnych, które będą przekazywane i wymieniane między nimi.

CZĘŚĆ IV: UZGODNIENIA INSTYTUCJONALNE I INNE UZGODNIENIA HORYZONTALNE

I. Struktura

118. Podstawą przyszłych stosunków powinny być nadrzędne ramy instytucjonalne, na które złożą się rozdziały i powiązane umowy dotyczące poszczególnych obszarów współpracy, przy jednoczesnym uznaniu, że dokładna forma prawna tych przyszłych stosunków zostanie określona w ramach formalnych negocjacji. W stosownych przypadkach, Strony mogą ustanowić szczegółowe zasady zarządzania w poszczególnych obszarach.
119. Strony mogą również postanowić, że dana umowa powinna znaleźć się poza zakresem nadrzędnych ram instytucjonalnych i w takich przypadkach powinny przewidzieć stosowne zasady zarządzania.
120. Strony odnotowują, że nadrzędne ramy instytucjonalne mogłyby przyjąć formę układu o stowarzyszeniu.
121. Strony powinny przewidzieć możliwość dokonywania przeglądu przyszłych stosunków.

II. Zarządzanie

122. Aby zapewnić właściwe funkcjonowanie przyszłych stosunków, Strony zobowiązują się prowadzić regularny dialog i ustanowić solidne, skuteczne i efektywne zasady zarządzania tymi stosunkami, ich nadzorowania, realizowania, przeglądu i rozwijania z biegiem czasu, a także zasady służące rozstrzygnięciu sporów i egzekwowaniu, w pełnym poszanowaniu autonomii swoich porządków prawnych.

A. *Strategiczny kierunek i dialog*

123. Przyszłe stosunki powinny obejmować dialog między Stronami prowadzony na odpowiednich szczeblach, tak by wytyczać strategiczne kierunki działań i omawiać możliwości współpracy w obszarach będących przedmiotem obojętnego zainteresowania.
124. Należy również prowadzić szczegółowe dialogi tematyczne na odpowiednim szczeblu, ustanowione w ramach partnerstwa gospodarczego i partnerstwa w dziedzinie bezpieczeństwa, a dialogi te powinny się odbywać tak często, jak to konieczne dla skutecznego funkcjonowania przyszłych stosunków.
125. Strony popierają ustanowienie dialogu między Parlamentem Europejskim a parlamentem Zjednoczonego Królestwa, kiedy uznają to za stosowne, tak by oba zgromadzenia mogły wymieniać się poglądami i wiedzą fachową w kwestiach związanych z przyszłymi stosunkami. Strony powinny wspierać dialog z udziałem społeczeństwa obywatelskiego.

B. *Zarządzanie, administracja i nadzór*

126. Strony powinny ustanowić wspólny komitet odpowiedzialny za zarządzanie wdrażaniem i funkcjonowaniem przyszłych stosunków oraz ich nadzorowanie, a także za ułatwianie rozstrzygania sporów, jak określono poniżej, oraz formułowanie zaleceń dotyczących rozwoju tych stosunków.
127. W skład wspólnego komitetu powinni wchodzić przedstawiciele Stron na stosownym szczeblu; komitet ten powinien ustanowić swój regulamin wewnętrzny, podejmować decyzje za obopólną zgodą i spotykać się tak często, jak wymaga tego wykonanie powierzonych mu zadań. W miarę konieczności mógłby on ustanowić wyspecjalizowane podkomitety wspomagające go w wykonywaniu zadań.

C. *Interpretacja*

128. W pełnym poszanowaniu autonomii porządków prawnych obu Stron, Unia i Zjednoczone Królestwo będą dążyć do zapewnienia spójnej interpretacji i realizacji przyszłych stosunków.

D. *Rozstrzyganie sporów*

129. Strony powinny w pierwszej kolejności dokładać wszelkich starań, by rozstrzygać ewentualne sprawy dotyczące funkcjonowania przyszłych stosunków w drodze dyskusji i konsultacji, w tym za pośrednictwem wspólnego komitetu, jeśli jest to konieczne w celu formalnego rozstrzygnięcia. Umowa powinna obejmować odpowiednie zasady dotyczące rozstrzygania sporów i egzekwowania, w tym postanowienia umożliwiające szybkie rozwiązywanie problemów, na przykład – w niektórych obszarach – za pośrednictwem elastycznego mechanizmu mediacji. Taki mechanizm mediacji pozostawałby bez uszczerbku dla praw i obowiązków Stron lub dla sposobu rozstrzygania sporów przewidzianego na mocy umowy.
130. O ile nie postanowiono inaczej, wspólny komitet może uzgodnić przekazanie sporu, w dowolnym momencie, do niezależnego organu arbitrażowego, a każda ze Stron powinna mieć taką możliwość, w przypadku gdyby wspólny komitet nie wypracował wzajemnie satysfakcjonującego rozstrzygnięcia we wskazanym terminie. Decyzje niezależnego organu arbitrażowego będą wiążące dla Stron.
131. Strony zaznaczają, że gdyby dany spór rodził pytanie dotyczące wykładni przepisów lub pojęć prawa Unii, na co może również wskazać każda ze Stron, organ arbitrażowy powinien przekazać pytanie do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) jako jedyne arbitra w zakresie prawa Unii, w celu uzyskania wiążącego orzeczenia w odniesieniu do wykładni prawa Unii. Nie należy natomiast występować do TSUE, jeżeli spór nie dotyczy takiego pytania.
132. W kontekście przyszłych stosunków zostaną także określone warunki pozwalające zastosować tymczasowe środki zaradcze w razie braku zgodności, w szczególności możliwe będzie zawieszenie obowiązków wynikających z zapisów dowolnej umowy między Unią a Zjednoczonym Królestwem w odpowiedzi na dokonanie naruszenia przez drugą stronę, również zgodnie z postanowieniami art. 178 i 179 umowy o wystąpieniu.

III. Wyjątki i środki ochronne

133. W przyszłych stosunkach należy przewidzieć stosowne wyjątki dotyczące bezpieczeństwa; bezpieczeństwo narodowe jest w wyłącznej kompetencji, odpowiednio, państw członkowskich Unii i Zjednoczonego Królestwa.
134. Przyszłe stosunki powinny uwzględniać możliwość uruchomienia przez każdą ze Stron tymczasowych środków ochronnych, które w innym razie stanowiłyby naruszenie jej zobowiązań, w sytuacji wystąpienia znaczących trudności gospodarczych, społecznych lub środowiskowych. Powinno to podlegać rygorystycznym warunkom i obejmować prawo drugiej Strony do podjęcia środków równoważących. Proporcjonalność podjętych środków będzie podlegać niezależnemu arbitrażowi.

CZĘŚĆ V: NASTĘPNE ETAPY

135. Określając ramy przyszłych stosunków między Unią a Zjednoczonym Królestwem, niniejsza deklaracja potwierdza – jak określono w umowie o wystąpieniu – że obie Strony mają wyraźny zamiar, by przygotować, w dobrej wierze, umowy, które nadadzą konkretny kształt tym stosunkom, i rozpocząć formalny proces negocjacyjny jak najszybciej po wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa z Unii, tak by umowy te mogły wejść w życie do końca 2020 r.

136. Obie Strony potwierdzają, że osiągnięcia, korzyści i zobowiązania związane z procesem pokojowym w Irlandii Północnej nadal będą miały pierwszorzędne znaczenie dla pokoju, stabilności i pojednania. Zgadzą się co do tego, że porozumienie wielkopiątkowe (znane również jako porozumienie z Belfastu) osiągnięte w dniu 10 kwietnia 1998 r. przez rząd Zjednoczonego Królestwa, rząd Irlandii i pozostałych uczestników wielostronnych negocjacji („porozumienie z 1998 r.”) musi być chronione we wszystkich jego elementach i że obejmuje to praktyczne zastosowanie porozumienia z 1998 r. na wyspie Irlandii i całokształt stosunków określonych w porozumieniu z 1998 r.
137. Po tym jak Unia podejmie kroki niezbędne do rozpoczęcia formalnych negocjacji na mocy art. 218 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), planowane jest równoległe prowadzenie przez Strony negocjacji w sprawie umów niezbędnych do nadania przyszłym stosunkom formy prawnej.
138. Bezpośrednio po wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa z Unii i na podstawie przeprowadzonych przez Strony prac przygotowawczych Strony uzgodnią program obejmujący:
- a) strukturę i format rund negocjacyjnych, również w odniesieniu do równoległych ścieżek; oraz
 - b) formalny harmonogram rund negocjacyjnych.
139. Celem tego programu będzie zrealizowanie wspólnego dla Stron zamiaru zawarcia umów nadających konkretny kształt przyszłym stosunkom przed końcem 2020 r., zgodnie z pkt 135. Komisja Europejska gotowa jest zaproponować tymczasowe stosowanie odpowiednich elementów przyszłych stosunków, zgodnie z mającymi zastosowanie ramami prawnymi i z obowiązującą praktyką.
140. Aby zapewnić solidne podstawy dla rozmów na temat przyszłych stosunków między Zjednoczonym Królestwem a Unią, obie Strony w trybie pilnym:
- a) wskażą obszary, które prawdopodobnie wymagać będą największej uwagi, oraz związane z nimi kwestie prawne i techniczne, które trzeba będzie rozwiązać, aby umożliwić obu stronom konieczne przygotowania techniczne;
 - b) opracują kompletny harmonogram negocjacji, uwzględniając odpowiednie procesy wewnętrzne; oraz
 - c) przeanalizują wymagania logistyczne dotyczące formalnych negocjacji.
141. Po wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa z Unii Strony będą się spotykać, aby podsumowywać postępy i uzgadniać działania, które przyczynią się do postępów w negocjacjach dotyczących przyszłych stosunków. W szczególności Strony zorganizują w tym celu spotkanie na wysokim szczeblu w czerwcu 2020 r.
-